

BOLALAR SHE'RLARI TA'SIRCHANLIGINI OSHIRISHDA NURSERY RHYMES O'XSHATISH VOSITASI SIFATIDA

G'ofurova Barnoxon Asadjon qizi
Namangan shahar "UNIVERSITY
OF BUSINESS AND SCIENCE"
Xorijiy til va adabiyoti (tillar bo'yicha)
1-kurs Magistranti

Annotatsiya. Darhaqiqat, ko'p takrorlanishi tufayli "xaraktersiz" deb baholanadigan bunday vositalarning obrazlilik maqsadiga xizmat qilishi mahoratga bog'liq. O'xshatishlar mushohadasi, badiiy tasavvuri, o'xshatish kuchi asosida xalq tilidan foydalangan holda yaratgan o'xshatishlaridir. Bunday o'xshatishlarda o'ziga xoslik, obrazlilik, ta'sirchanlik hamisha yorqin ifodalanadi. Har qanday o'xshatishdan maqsad tasavvur qilish qiyin bo'lgan tushunchalarni konkretlashtirish, mavhum tushunchalarni oydinlashtirish, o'quvchi ko'z o'ngida narsa, hodisa, harakatning eng nozik tomonlarini go'zal ranglarda gavdalantirish lozim.

Kalit so'zlar. poetik qiymati, emotsional, ekspressivlik, lingvopoetik tasvir, estetik salmog'ini, analog, onomatopeya.

Mavzuning dolzarbligi. Badiiy adabiyot namunalari, xususan, she'riy asarlar tilining poetik ta'sirchanligini oshirishda so'zning ahamiyati beqiyosdir. So'z yordamida yozuvchi va shoirlar o'z fikrlarini ta'sirli, ifodali qilib yetkaza oladilar. O'xshatish badiiy asar tilining emotsional-ekspressivligini oshiruvchi lingvopoetik vositalardan biri bo'lib, obraz yaratishda katta ahamiyatga ega. Badiiy matnlarda muallifning o'xshatish orqali o'quvchi ko'z o'ngida ma'lumbir voqea va narsalarni aniq gavdalantirishi o'ziga xos maqsad – o'quvchiga badiiy-estetik ta'sir ko'rsatishni ko'zlaydi. Nutq vaziyatiga mos analogiya yaratuvchi til birligini to'g'ri tanlash uni emotsional-ekspressiv vositaga aylantiradi. Muloqot jarayonida qo'llanilgan o'xshatishlar vositasida so'zlovchi mansub xalqning milliy-ma'naviy xususiyatlari, ijtimoiy turmush tarzi va dunyoqarashi, e'tiqodi, urf-odatlarini, urf-odatlarini bilan bog'liq jihatlari ham o'z ifodasini topadi. O'xshatish ham tasvirlangan shaxsning ruhiy holatini, orzu- umidlarini, fikrlarini yetkazishda muhim vosita hisoblanadi. O'xshatish ikki narsa yoki hodisaning o'xshashligiga asoslanib, ulardan biri orqali ikkinchisining belgisi va mohiyatini to'liqroq, aniqroq, bo'rttirib ifodalashga xizmat qiladi.

O'rganilganligi. O'xshatishlar eng qadimgi lingvopoetik tasvir vositalaridan biri sifatida yozma va og'zaki nutqimiz, ayniqsa, insonning nozik tuyg'ularini tasvirlash vositasi bo'lgan badiiy matnlarning badiiy-estetik ta'sirchanligini oshirishda muallif

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

maqsadiga xizmat qiladi, tasvirning paydo bo'lishida muhim rol o'ynaydi. O'xshatish mezoni asbobning poetik qiymatini, muallif mahorati bilan yaratilgan lingvopoetik vositaning estetik salmog'ini oshiradi. Tilimizda kundalik nutqimizda faol qo'llaniladigan bir qancha o'xshatishlar mavjud bo'lib, ular an'anaviy o'xshatish sanaladi. *Qo'yday yuvosh, toshdek qattiq, cho'chqadek semiz, tulkidek ayyor* kabi o'xshatishlar tilda ko'p qo'llaniluvchi o'xshatishlardan sanaladi. O'xshatishlar nutqimizni, ayniqsa, badiiy adabiyot tilini bezatish, tasvirning to'g'ri va tasviriyligini ta'minlash uchun eng qadimgi tasvirvositalaridan biri sifatida qo'llaniladi. Adabiyotda har qanday o'xshatish munosabati tilda ifodalanganda, albatta, to'r elementi nazarda tutiladi. Bular: 1) o'xshatish predmeti; 2) o'xshatish standarti yoxud etaloni; 3) analogiya asosi; 4) o'xshatishning obrazli ko'rsatkichlari.

Tadqiqotning maqsad va vazifalari. ingliz tilidagi nursery rhymes – bolalar she'rlarining lingvopoetik xususiyatlarini tadqiq qilishdan iborat. Ushbu maqsadni amalga oshirishga quyidagi vazifalarni bajarish orqali erishiladi: Lingvopoetik tahlil asoslarini o'rganish va yoritish; Ingliz tilidagi nursery rhymes – bolalar she'rlarining janr sifatidagi xususiyatlarini tadqiq qilish; Ingliz tilidagi nursery rhymes – bolalar she'rlarida qovllanuvchi onomatopeyaning lingvopoetik xususiyatlarini misollar yordamida ochib berish; Ingliz tilidagi nursery rhymes – bolalar she'rlarida qo'llanuvchi takrorning lingvopoetik xususiyatlarini tahlil qilish; Ingliz tilidagi nursery rhymes – bolalar she'rlarida qofiyaning ahamiyatini tadqiq qilish; Ingliz tilidagi nursery rhymes – bolalar she'rlarida qo'llanuvchi o'xshatishning lingvopoetik xususiyatlarini o'rganish va tahlil qilish; Ingliz tilidagi nursery rhymes – bolalar she'rlarida qo'llanuvchi jonlantirishning lingvopoetik xususiyatlarini tadqiq qilish; Ingliz tilini o'qitish jarayonida nursery rhymes – bolalar she'rlarining ahamiyatini nazariy va amaliy jihatdan tadqiq etish va tavsiyalar ishlabchiqish.

Tadqiqot uslublari. O'xshatish etaloni o'xshatishning she'riy qiymati va estetik vaznini belgilaydi. Analog qanchalik original bo'lsa, analog qurilma shunchalik original bo'ladi. Bunday matndagi o'xshatish vositalarini tahlil qilib, ularni an'anaviy va xususiy-muallif o'xshatishlarga ajratish mumkin. An'anaviy o'xshatishlar og'zaki nutqda tez-tez qo'llaniladigan va shuning uchun o'z ta'sirini yo'qotgan o'xshatishlardir

Nafaqat ingliz bolalari, o'zbek ingliz tili o'rganuvchilari orasida ham mashhur bo'lgan bolalar she'rlaridan biri – “Twinkle, twinkle, little star” deb boshlanuvchi nursery rhyme – bolalar she'ridan o'xshatish qo'llanilgan.

Twinkle, twinkle, little star, How I wonder what you are! Up above the world so high, Like a diamond in the sky.

Twinkle, twinkle, little star, How I wonder what you are!

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik,
pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv
masalalari

*When the blazing sun is gone, When he nothing shines upon, When you shower
your little light, Twinkle, twinkle, all the night.*

Twinkle, twinkle, little star, How I wonder what you are!

Bu yerda osmonda porlab turgan kichkina yulduzchani bolakay nimaga o'xshatishga hayron bo'ladi, seni qanday tasvirlasam ekan, degan xayolda kichik yulduzni osmonda borlab turgan olmosga o'xshatadi. Bu yerda o'xshatish yulduzning yorqinligi, nur sochishi va olmosning ham yaraqlashi o'rtasidagi o'zaro o'xshashlik asosida vujudga kelgan.

Quyidagi bolalar she'rida o'xshatish vositasidan samarali foydalanilgan:

My mom is like a cloud, comfortable and strong.

I am like a raindrop she keeps safe and sound.

*When I am fully formed she'll let me go dropping into the world
like a raindrop to the ground.*

Keltirilgan she'rda ona – qulay va kuchli bulutga, bola esa yomg'ir tomchisiga o'xshatilgan. Ifoda vositasi – o'xshatish juda original va go'zal tarzda tanlangani holda ona bulut kabi yomg'ir tomchisini avaylaydi, asraydi, qachonki bola hayotga tayyor bo'lganida, xuddi bulut yomg'ir tomchisini bag'ridan qo'yib yuborganidek, ona ham farzandini o'z bag'ridan chiqarib, katta hayotga yo'l laydi.

Natijalar tahlili. O'xshatish ma'lum narsalar, voqea-hodisalarni bir necha so'z bilan tasvirlash va solishtirish imkonini bergani uchun ham bolalar uchun o'xshatish ishtirok etgan she'rlarni o'qish va o'qitish qiziqarli bo'ldi. She'rdagi o'xshatishlarni aniqlash ham oson kechdi, chunki bolalar "like" yoki "as" so'zlari ishlatilayotgan iboralarni oddiygina topib olishlari mumkin. O'xshatish vositasi ishtirok etgan she'rlar bolalar uchun oson va o'rganish uchun qulay bo'lganligi sababli, erta yoshdanoq bolalarni o'xshatish ishtirok etgan she'rlarni o'qish va yod olishga jalb qilish mumkin.

Xulosa. Ba'zi o'xshatishga asoslangan she'rlarda o'xshash bo'lmagan narsalar taqqoslanadi va she'rlarga qiziqarli ruh olib kiriladi. Shunday qilib, bolalar uchun ularni o'qish qiziqarli bo'ladi. She'rdagi bolalar uchun o'xshatish misollarini ko'rib chiqsak, she'rlarning aksariyati kundalik masala va vaziyatlarga bag'ishlanganligini tushunishimiz mumkin. Demak, nursery rhymes – bolalar she'rlarida o'xshatishning ham o'ziga xos o'rni bor va bu lingvopoetik vosita orqali bolalar olamni anglash, turli narsa, voqea-hodisalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash imkoniga ega bo'ladi. Shuningdek, o'xshatish ishtirok etgan she'rlar qiziqarli va oson yod olinishi bilan ham ahamiyatlidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

1. Shahbazova G. Physical Culture Of Preschool Children //Journal of Academic Leadership. – 2022. – T. 21. – №. 1.
2. Shahbazova G., Alisher U. THE IMPORTANCE OF WATER HARDENING OF PRESCHOOL CHILDREN //INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876. – 2022. – T. 16. – №. 3. – C. 41-45.
3. Shahbazova G. General hardening of children //INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876. – 2022. – T. 16. – №. 3. – C. 46-50.
4. Ismailovna, Y. F. (2024). The importance of new technologies in forming healthy life style of students at physical training lessons. International journal of social science & interdisciplinary research issn: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 13(01), 34-37.
5. Шокиров Ш. Ф., Нажмиддинов А.И. (2023). Техничко-тактические приемы защиты и нападения в игре в настольный теннис. International scientific conference "innovative trends in science, practice and education 2(9), 41-47
6. Abdupattayevich, P. A., & G'ayratovich, S. S. (2023). Improving the effectiveness of the training process of students. International journal of social science & interdisciplinary research issn: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 12(09), 50-52.
7. Шодиев, Э., Ирматов, Ш., & Якубжонова, Ф. (2021). Jismoniy tarbiya darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish. Общество и инновации, 2(2/S), 683-687.
8. Tohirjonovich, Arabboyev Qahramon. "The importance of functional training in the athlete training system." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.11 (2022): 261-264.
9. Toxirjonovich, Arabboyev Qaxramon, et al. "THE ROLE OF SPORT IN PEOPLE'S HEALTH." International Journal of Early Childhood Special Education 14.7 (2022).
10. Arabboyev, Q. T. "Sportchilarni tayyorlashda funksional tayyorgarlikning ahamiyati: 10.53885/edinres. 2022.75. 29.012 QT Arabboyev." Научно-практическая конференция. 2022.
11. Tohirjonovich, Arabboyev Qahramon. "SPECIFIC FEATURES OF THE APPROACH TO STUDENTS IN PHYSICAL EDUCATION LESSONS ON THE BASIS OF THE PRINCIPLE OF INDIVIDUALIZATION." ASIA PACIFIC

JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836
Impact Factor: 7.603 11.12 (2022): 269-273.

12. Араббоев, К. Т. "Особенности адаптации студентов высшей физкультурно-педагогической школы к учебной и спортивной деятельности." Педагогические науки 5 (2011): 128-131.

13. MURATOVA, GULIYA RIMOVNA, RUZEL MULLAKHMETOVICH KHABIBULLIN, and AYGUL URALOVNA BAKIROVA. "COORDINATION ABILITIES OF POWERLIFTERS." Будущее науки-2019. 2019.

14. Rashitovna, Muratova Gulnara. "Problems of Using the Technology of Integrated Modular Training of Students in Physical Education Classes at The University." Genius Repository 26 (2023): 104-106.

15. Муратова, Г. Р. "ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ УРОКА ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ." Science Promotion 4.1 (2023): 30-35.

16. Муратова, КГПИ Г. "АКТИВИЗАЦИЯ ДВИГАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ ПУТЁМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОРЕВНОВАТЕЛЬНО-ИГРОВОГО МЕТОДА." Science Promotion 4.1 (2023): 24-29.

17. Муратова, Гулнара, and Вагаршак Данелян. "ВОПРОСЫ ОРГАНИЗАЦИИ СПОРТИВНО-МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЙ В СРЕДНИХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ." Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences 2.22 (2023): 23-27.

18. Makhmudovich, Gafurov Abdushokir, Gafurov Abduvohid Makhmudovich, and Yuldasheva Jamilakhan Mukhtorovna. "The role of gymnastics in the educational process." Open Access Repository 8.12 (2022): 5-8.

19. Mukhtorovna, Yuldasheva Jamilakhan. "EFFECTIVE WAYS OF MANAGING THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN THE FIELD OF SPORTS." Open Access Repository 8.12 (2022): 693-697.

20. УПРАЖНЕНИЯХ, САМОКОНТРОЛЬ В. ФИЗИЧЕСКИХ. "JISMONIY YUKLAMALARDA O'ZINI-O'ZI NAZORAT." НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ-2021 1: 722.

21. Умарова, Ф. А., З. А. Умарова, and А. А. Умаров. "Повышение эффективности обучения за счет использования электронного обучения в классе." Библиотека в пространстве современной культуры. 2020.

22. Умаров, АА-К. "СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ ПРЕДСТАРТОВОЙ МЫШЕЧНОЙ РАБОТЫ СПОРТСМЕНА КАК СПОСОБ ПОДГОТОВКИ К

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik,
pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv
masalalari

УЧЕБНО-ТРЕНИРОВОЧНЫМ ЗАНЯТИЯМ И СОРЕВНОВАНИЯМ." ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ В СИСТЕМЕ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ. 2021.

23. Artikovna, Abdurahmonova Malohatkhan. "USE OF INTERACTIVE METHODS AND THEIR EFFECTIVENESS IN TEACHING CHEMISTRY." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.2 (2023): 507-510.

24. Умаров, Абдусамат Абдумаликович. "Феноменологическое Поле Гендерной Идентичности Спортсменок." Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture 3.12 (2022): 15-18.

